

da aspectes relacionats amb la recepció i la continuació del llegat lul·lià: «El lulisme alquímic i cabalístic i les edicions de Llätzer Zetzner», «El arte luliana como método, del Renacimiento a Leibniz», «Estadísticas sobre la recepción de l'obra de Ramon Llull», «Els *Introductoria Artis demonstrativae*: una obra autèntica?», «A Brief History of the *Llull DB* and Its Derivatives», i «Qui té por de Ramon Llull?». En conjunt, el recorregut per totes aquestes facetes polièdriques de l'univers lul·lià, proposat per Bonner i pels editors del volum, permet copsar com l'Art lul·lià és la peça central, el «pal de paller» de la producció del beat mallorquí, el funcionament de la qual ha estat explorat fins a l'últim detall. L'investigador, que es presenta al volum com el deixeble que escolta Llull directament i n'ha de fer el report fidedigne, ha desencaixat totes les peces del trencaclosques per reconstruir-ne de bell nou la factura i entendre'n així els mecanismes que l'articulen. I fent això, ens ha llegat, a manera de bell *florilegi* científic i metòdic, acurat i precís, un volum de referència indispensable per conèixer aquesta peça cabdal del pensament europeu medieval i per, en definitiva, perdre-li'n la por.

MENSA I VALLS, Jaume: *Arnau de Vilanova a Lleida. La Confessio Ilerdensis. Estudi, edició i traducció*, Lleida: Universitat de Lleida; «Polyeideia» 6.

CARMEL FERRAGUD DOMINGO

Institut Interuniversitari López Piñero, Universitat de València

carmel.ferragud@uv.es

Si hi ha algú acreditat per a parlar sobre Arnau de Vilanova, i en particular sobre la seua obra teològica, aquest és sens dubte el professor de filosofia de la Universitat Autònoma de Barcelona Jaume Mensa. Ja abans de la seua tesi doctoral, però molt en particular a partir d'aquesta (1993), ha dedicat bona part de la seua labor investigadora al metge-teòleg de València. Mensa ha estat integrant de projectes de recerca, promotor de trobades científiques i és autor d'innombrables publicacions imprescindibles, que han tingut com a eix central la figura d'Arnau. El producte sintètic de bona part d'aquesta activitat científica es troba a l'abast al web *ArnauDB Corpus digital d'Arnau de Vilanova* (MENSA & GIRALT, 2013), de consulta inexcusable per a tot aquell que es vulga apropar a la versió més actualitzada que la recerca pot donar d'Arnau i l'arnaldisme.

En altres ressenyes he manifestat la meua admiració pel grau de coneixement assolit entorn de la figura d'Arnau, i això tant fa per a la seua obra mèdica com la teològica, fins al punt que fa l'efecte que el grup d'especialistes que hi ha sobre el personatge haguessen pogut discutir amb ell mateix sobre els seus pensaments. I, una vegada més, no puc més que manifestar de nou el meu enlluernament davant el producte de Mensa. L'aplec d'estudis i edicions entorn de l'obra d'Arnau permet aproximacions cada vegada més acurades i depurades; és un privilegi poder

assistir a aquest avanç permanent de la recerca entorn a un personatge de la magnitud i projecció que tingué Arnau de Vilanova.

En aquesta ocasió, Mensa aborda la *Confessio Ilerdensis*, opuscle que va ser llegit per Arnau davant de l'arquebisbe de Tarragona i altres bisbes a Lleida, presumptament el 6 d'octubre de 1303 —així es desprén després d'un estudi minuciós del context que en fa Mensa—, per denunciar els falsos religiosos, malvats i perversos, i falsos predicadors. La llista de les 21 perversitats d'aquest clergat díscol que Arnau denuncia és extensa i en bona part es deu a la seua collita pròpia: desvergonyits usurpadors dels béns aliens que es vantaven de sostraure, embaucadors, estafadors, cobejosos de tota mena de beneficis, avars i luxuriosos, que defugien totes les virtuts cristianes. La radiografia no deixa estaca en paret. I bé podem pensar que tenia més raó que un sant, Arnau. De fet, l'Església trigaria encara molt de temps a fer una reforma de tots aquells vicis. El lector pot guaitar a les visites pastorals publicades, on es mostren a bastament aquells vicis que Arnau abominava (BAUCELLS 2005; CÁRCEL & BOSCA 1996; PALAU 2015).

No era la primera vegada que el metge emetia judicis semblants en clau de confessió pública, que acabaven registrats per mà d'un notari. En aquesta ocasió, però, el motiu que sembla que el va impulsar va ser la polèmica mantinguda amb Bernat de Puigercós i l'actitud del bisbe de Girona, Bernat de Vilamarí. Arnau no va voler personalitzar, en aquesta ocasió, i s'estalvià noms, però actuà amb contundència, en particular perquè sentia que no se li feia cap cas, i per això tenia la voluntat de portar el seu al·legat al punt més alt, la Santa Seu. Fet i fet, Arnau no es va estar d'advertir en la *Confessio* del paper que havien de desenvolupar els pastors de l'Església que tenien al seu càrrec aquesta legió de clergues indignes. Un reformador espiritual del seu tarannà no s'anava mai a mossegar la llengua.

El llibre comença amb una introducció que consta de quatre apartats. En primer lloc, ofereix una biografia actualitzada del personatge, necessàriament sintètica. Com indica l'autor, es tracta d'una versió del text, imprescindible, que apareix publicat en el web *ArnauDB*, obra del mateix Mensa i d'un altre gran coneixedor de l'obra arnaldiana, Sebastià Giral; en segon lloc, s'analitza l'estreta relació d'Arnau amb Lleida; en tercer lloc, ofereix una cronologia extreta del web abans esmentat; i, finalment, una descripció dels objectius de l'obra. A continuació el llibre s'estructura en dues grans parts, una primera destinada a l'estudi de la *Confessio*, en la qual Mensa esmicola el contingut de l'obreta, i una segona on s'hi recullen l'edició crítica i la traducció al català modern.

La *Confessio* s'ha conservat en cinc manuscrits, tanmateix per a l'edició Mensa ha fet servir el conservat a la Biblioteca Apostòlica Vaticana (Vat Lat 3824), que recull la totalitat de les obres religioses d'Arnau. Es tracta d'un recull fet en 1305 sota supervisió directa d'Arnau per tal de presentar-lo al papa Climent V i la Santa Seu. Els altres quatre manuscrits a penes aporten gaires variants, que Mensa recull en nota quan escau.

El text ve acompanyat d'una traducció al català. Traduccions tan solvents com la de Mensa són de lloar, perquè fan possible l'accés al text a un públic inte-

ressat divers, però cada vegada, dissortadament, mancat de formació llatina. D'altra manera es corre el risc que siguin quatre els que puguin apropar-se a aquests textos. S'ha de dir que Mensa ha fet servir també per a la seua traducció la que Arnau, *ad sensum* i no pas paraula a paraula, va fer parcialment del text dos anys després de la seua publicació i que es va integrar a la *Confessió de Barcelona*. Un text que com el mateix Mensa indica conservava el sentit original, però que havia estat modificat per excés i per defecte, tot guanyant força expressiva i explicativa però perdent en la part tècnica i en la complexitat conceptual. Dues traduccions que, fet i fet, buscaven públics destinataris diferents, els prelats en la llatina, i les elits nobiliàries i intel·lectuals de la cort de Jaume II i el patriciat urbà barceloní, la catalana. Es tractava de vernacularitzar, ço és, fer intel·ligible el text als laics desconexors del llatí. Com ara Mensa el fa comprensible al públic modern.

BIBLIOGRAFIA

- BAUCELLS (2005): Josep Baucells, *Vivir en la Edad Media: Barcelona y su entorno en los siglos XIII y XIV (1200-1344)*, vol. 2, CSIC: Institució Milà i Fontanals.
- CÁRCEL & BOSCA (1996): María Milagros Cárcel i José Vicente Bosca, *Visitae pastorales de Valencia (siglos XIV-XV)*, València: Facultad de Teología San Vicente Ferrer.
- MENSA & GIRALT (2013): Josep Mensa i Valls i Sebastià Giralt, «Qui és Arnau de Vilanova», Barcelona: Universitat Autònoma de Barcelona. Accessible a: <<https://webs.uab.cat/arnau/arnaudevilanova/>> [Consulta: 17 de juliol de 2025].
- PALAU (2015): Josep M. Palau, *El bisbat d'Urgell a l'inici del segle XIV (a través de la visita pastoral de 1312 a 1315)* [Tesi doctoral]. Accessible a: <<http://hdl.handle.net/2445/100760>> [Consulta: 17 de juliol de 2025].

CHARTIER, Alain: *La belle dame sans merci (Requesta d'amor de madama sens mercè)*, traducció catalana del segle xv de Francesc Oliver, edició crítica de Marta Marfany, Barcelona: Editorial Barcino, 2025; «Els Nostres Clàssics. Autors Medievals» 41.

LOLA BADIA

Universitat de Barcelona / Centre de Documentació Ramon Llull
lola.badia@ub.edu

El volum 41 d'Els Nostres Clàssics es distribueix quatre anys després del 40, el *Regiment de la cosa pública* de Francesc Eiximenis. El ritme pausat manté operativa la publicació de productes de recerca filològica autòctona del més alt nivell en el sector medieval, que pren forma a ENC a partir del tom 29 de 2009, *Sis poetes del regne d'Alfons el Magnànim*. L'exigència tècnica de la sèrie al segle xxi l'han